

PM

KÖK- & BADGUIDEN 2022:01

A. BAKGRUND

1. TMF – Trä- och möbelföretagen ("TMF") är en bransch- och arbetsgivarorganisation för den träförädlade industrin och möbelindustrin i Sverige. Till TMF är ett antal kök- och badrumsföretag anslutna.
2. Kök- och badrumsbranschen har enats om en branschrekommendation för kvalitet på luckor och lådfronter för längre hållbarhet, mindre miljöpåverkan samt för att underlätta upphandling på lika villkor. Kök- och badrumsföretag inom TMF har därför sammanställt Kök- & Badguiden 2022:01 ("Kök- & badguiden"), som ska vara en vägledning och guide för professionella och privata köpare av kök- eller badrumsinredningar (dvs. både näringsidkare och konsumenter). I Kök- & Badguiden förklaras närmare vad som avses med branschrekommendationen och hur denna ska tolkas. De kvalitetskrav som uppställs i rekommendationen avser enbart luckor och lådfronter för kök- och badrumsinredning, oavsett material.
3. I arbetet med framtagandet av Kök- & Badguiden har ett antal frågor uppkommit rörande säljarens ansvar vid fel samt hur reservationer hanteras. Juridiska aspekter på dessa frågor kommer översiktligt att behandlas nedan.

B. SAMMANFATTNING OCH TIPS

Parternas avtal

- Avtalet är styrande och gäller alltid i första hand. Om en fråga inte är reglerad i avtalet gäller utfyllande rätt.

- Huvudregeln är att den som väljer eller föreslår en produkt ansvarar för att produkten fungerar för det avsedda ändamålet.
 - Säljarens ansvar i denna del ser alltså olika ut beroende på vad köparen har – eller inte har – föreskrivit i förfrågan.
 - Vad säljaren känner till om ändamålet med köpet, dvs. vad köparen har för avsikt att använda produkterna till, har stor betydelse.
- Om säljaren projekterar ska säljaren alltså föreslå produkter och utrustning med en kvalitet och hållbarhet som är lämplig och fungerar för ändamålet.
- Om köparen i sin förfrågan har föreskrivit produkter och utrustning som säljaren inte anser är lämpliga för den användning som köparen har tänkt sig, ska säljaren reservera sig i anbud och avtal.
 - Om säljaren anser att det finns annan produkt och utrustning som är bättre lämpad, bör säljaren upplysa köparen om det.
 - OBS! Om köparen är konsument kan det i vissa fall också finnas en skyldighet att avråda från köp och föreslå tilläggsbeställningar.

Felansvar och garanti

- Säljarens garantiansvar omfattar normalt inte sådant som beror på felaktig montering och installation, bristande underhåll, felaktigt skötsel, onormalt brukande och annat som kan hänföras till köparen.
- Garantin gäller inte om kökssnickerierna säljs vidare eller uppförs på annan plats än den avtalade platsen.
 - Avvikelser, brister och försämrade hållbarhet utgör i så fall inte något fel, i juridisk mening. Därmed är det inte heller aktuellt med något garanti- eller felansvar för säljarens del.
- För att kunna komma till slutsatsen att en försämring beror på köparen, måste det finnas ett jämförande underlag.
 - Det faktiska brukandet måste ställas mot ett normalt brukande.
 - Skötsel och underhåll måste jämföras med lämnade instruktioner.
- Det ankommer i första hand på säljaren att lägga fram den utredning och bevisning som ska utgöra det jämförande underlaget.

Om normalt brukande

- Normalt brukande är alltså en förutsättning för hållbarhet och för att garantiansvaret ska komma ifråga.
 - Vad som är avtalat, vem av parterna som har föreskrivit (valt) produkter och utrustning samt vad säljaren har känt till om det tänkta användningsområdet, är styrande för vad som ska anses utgöra ett normalt brukande.
 - Det är alltså viktigt att det av avtalet framgår vad produkterna är avsedda att användas för.
 - Det kan framgå genom en hänvisning i avtalet till branschrekommendationen.
 - Säljaren kan exempelvis ange i avtal eller offert att ”Om inte annat framgår särskilt av avtalet, är produkterna avsedda för den användning som framgår av Kök- och badguiden 2022:1”.

Skötsel och underhåll

- Säljarens garantiansvar omfattar inte försämringar och ”fel” som beror på att köparen (ytterst användaren) inte har följt anvisningar för skötsel och underhåll.
 - OBS! Köparen måste ha fått del av skötsel- och underhållsinstruktioner för att säljaren ska kunna undgå garanti- och felansvar på grund av bristande skötsel, underhåll och dylikt.

De närmare skälen för sammanfattningen ovan är följande.

C. SÄLJARENS ANSVAR FÖR FEL ENLIGT LAG OCH AVTAL

4. Köp av varor såsom kök- eller badrumsinredning regleras av ett antal olika regelverk. Utöver branschspecifik reglering i form av Boverkets byggregler eller standardavtal i byggsektorn såsom ABM 07 och Allmänna leverans- och köpevillkor för konsumentköp av kök och badrum finns även lagstiftning i form av köplagen (1990:931) och konsumentköplagen (1990:932). Köplagen gäller köp av lös egendom huvudsakligen mellan näringsidkare och är tillämplig om inget annat avtalats. Vanligtvis avtalar parterna om att visst standardavtal ska gälla, exempelvis ABM 07. Konsumentköplagen gäller köp av lösa saker som en näringsidkare säljer till en konsument.

Konsumentköplagen är tvingande till förmån för konsumenten och kan inte avtalas bort.

5. För att bestämmelserna i ett standardavtal såsom ABM 07 ska bli tillämpliga krävs typiskt sett att parterna avtalat om att standardavtalet och dess villkor ska gälla för köpet, exempelvis att standardavtalet tas in som en bilaga eller hänvisning till parternas avtal. I ABM 07 finns s.k. täckbestämmelser vilket innebär att parterna har möjlighet att avtala om annat än vad som framgår av ABM 07.

Fel på varan

6. En vara ska i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet (17 § köplagen och 16 § konsumentköplagen).
7. Om inte annat följer av avtalet ska varan bl.a. vara ägnad för det ändamål för vilket varor av samma slag i allmänhet används samt stämma överens med den beskrivning säljaren lämnat.
8. Om varan avviker från detta eller i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta, är varan att anse som felaktig.
9. Av 19 § konsumentköplagen följer vidare att fel föreligger om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet.

Säljarens ansvar vid köp i yrkesmässig verksamhet

Köplagen

10. I 21 § köplagen anges att säljaren svarar för fel som har funnits vid tidpunkten för när "risken för varan går över på köparen" och att säljaren svarar för fel som funnits vid denna tidpunkt även om felet visar sig först senare. Det föreligger således ett strikt säljaransvar enligt köplagen.
11. Av 21 § andra stycket köplagen framgår att en vara ska anses felaktig om säljaren genom en garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att under en viss tid svara för varans användbarhet eller andra egenskaper och försämringen avser en egenskap som omfattas av utfästelsen.
12. Enligt denna bestämmelse svarar säljaren också för fel som inträffar efter riskövergången men inom en angiven garantitid. Bestämmelsen kompletteras vanligtvis med ett underförstått undantag för allt som ligger inom köparens risksfär, i första hand

olyckshändelser efter riskövergången och skador föranledda av köparens onormala brukande och övriga agerande.

ABM 07

13. Säljarens ansvar för fel i varan vid yrkesmässig byggverksamhet regleras punkten 20 i ABM 07. Där anges bl.a. att säljaren ansvarar för fel som framträder och anmäls under ansvarstiden. För fel som framträder efter utgången av garantitiden ansvarar säljaren dock endast om felet är väsentligt och visas ha sin grund i vårdslöshet på säljarens sida.
14. Vidare anges att garantiansvaret innebär en skyldighet för säljaren att avhjälpa fel som framträder under garantitiden. Säljaren ansvar dock inte för sådant som beror på felaktig montering eller installation, bristande underhåll, felaktig skötsel, vanvård, onormalt brukande eller annat som kan hänföras till köparen.
15. Köparen är vidare skyldig att följa och dokumentera avtalade underhålls- och skötselåtgärder. Om säljaren under garantitiden har uppfattningen att han inte ansvarar för påtalat fel åligger det honom att visa att varan är kontraktsenlig eller göra sannolikt att det påtalade felet beror på något på köparens sida. Ett exempel på det sistnämnda kan vara att köparen inte har följt avtalade monterings- eller skötselanvisningar.
16. Ansvarstiden är tio år räknat från varans avlämnande och den inleds med en garantitid om fem år. Med tanke på garantitidens längd i ABM 07 är skrivelsen om att köparen är skyldig att följa och dokumentera avtalade underhålls- och skötselåtgärder mycket viktig.

Säljarens ansvar vid konsumentköp

Konsumentköplagen

17. Felbedömningen ska enligt konsumentköplagen göras med hänsyn till varans beskaffenhet när den avlämnas. Enligt 20 § konsumentköplagen svarar säljaren för fel som har funnits vid denna tidpunkt även om felet visar sig först senare.
18. Av 20 a § konsumentköplagen framgår att fel som visat sig inom sex månader efter det att varan avlämnats ska anses ha funnits vid avlämnandet, om inte annat visas eller detta är oförenligt med varans eller felets art.
19. I 21 § konsumentköplagen finns bestämmelser om tidsbestämda funktions-garantier. Har säljaren genom garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att under viss tid svara för varan eller del därav eller för en egenskap hos varan, ska fel anses föreligga, om varan under den angivna tiden försämras i det avseende som utfästelsen omfattar. Med

detta avses dock inte förslitning eller förändring som är en följd av normal användning utan det ska vara en fråga om "bristfällighet" i någon form.

20. Garantiansvaret gäller dock inte om det görs sannolikt att försämringen beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse eller på vanvård, onormalt brukande eller något liknande förhållande på köparens sida.
21. Med "liknande förhållande" på köparens sida avses bl.a. sådant som att köparen har underlåtit att följa väsentliga skötsel- eller serviceföreskrifter utan att detta kan rubriceras som vanvård. Det bör vara möjligt som ett direkt villkor för en garantis giltighet att föreskriva att varan ska underkastas en viss regelbunden översyn eller att den inte får utsättas för viss typ av brukande. En förutsättning för detta är dock att villkoret inte framstår som oskäligt, t.ex. genom att det innebär en sådan inskränkning i köparens möjligheter att använda varan att garantin närmast blir vilseledande eller genom att kostnaden för föreskriven översyn framstår som orimlig.
22. Ett villkor som innebär att varan måste underkastas en regelbunden översyn kan utan att för den skull bli oskäligt förenas med att översynen måste göras hos någon som kan utföra översynsarbetet på ett fackmannamässigt sätt.

Allmänna leverans- och köpevillkor för konsumentköp av kök och badrum

23. Enligt 7 punkten i Allmänna leverans- och köpevillkoren för konsumentköp av kök och badrum, som är en överenskommelse mellan Konsumentverket och TMF, framgår att frågan om varan är felaktig regleras av 16-21 §§ konsumentköplagen. Vidare anges att säljaren svarar för att varan är felfri när den avlämnas samt att det finns särskilda regler om säljaransvar i 20 a § konsumentköplagen för fel som visar sig inom sex månader från avlämnandet.
24. Säljaren svarar dock inte för försämring (bristfällighet) som uppkommit genom normal förslitning av förbrukningsdetalj, försummad eller felaktig skötsel, att varan använts till annat än den är avsedd för, att olämpliga åtgärder eller obehövliga ingrepp vidtagits, att bruks- eller monteringsanvisningar inte följts eller att felaktig montering, av annan än säljaren, utförts.

Garantier – Bevisbörda och beviskrav

25. Bestämmelser om garantier förekommer regelmässigt i standardavtal och ibland också som självständiga standardklausuler, ofta utformade av branschorganisationer.
26. Garantier medför generellt (både enligt köplagen/konsumentköplagen och enligt standardklausuler) en omkastning av bevisbördan. Normalt gäller att det är köparen

som ska visa att felet fanns redan vid riskövergången. En lämnad garanti innebär istället att det är säljaren som vid fel som uppenbarar sig under garantitiden har att visa att felet inte fanns vid riskövergången och ibland även att felet istället är orsakat av köparens vanvård eller liknande. Det kan vara kostsamt för säljaren att ta fram utredning om detta.

D. EN NY BRANSCHREKOMMENDATION

Den nya branschrekommendationen – innehåll och syfte

27. Kök- och badrumsbranschen vill enas om ett minimikrav på kvalitet avseende luckor och lådfronter för kök- och badrumsinredningar, dvs. om en miniminivå för teknisk kvalitet. Tanken är att branschens parter ska kunna hänvisa till en branschrekommendation vid upphandling, anbudsgivning och inköp.
28. Genom att branschrekommendationen får en stark ställning inom branschen skapas enhetliga rutiner för hur man ska arbeta. Vid en eventuell tvist rörande säljarens ansvar för fel bör en domstol också kunna utgå ifrån branschrekommendationen vid bedömning av fackmässighet. Branschrekommendationen blir ett ramverk för vad som är fackmässigt i olika situationer.
29. Avsikten är att branschrekommendationen ska användas som verktyg för vad som gäller vid ett *normalt brukande* av bostäder och där köparen (användaren) följer avtalade *monterings- och skötselanvisningar* för inredningen. Med ett *normalt brukande* avses (enligt Konsumentverket/enligt Kök- & Badguiden) när inredningen nyttjas i bostad och av så många personer som bostaden är dimensionerad för.
30. En säljare/tillverkare som iakttagit branschrekommendationen och därmed sammanhängande kvalitetskrav avsedda för ett "normalt brukande" i bostäder, bör också undgå ansvar för eventuella försämringar som kan hänföras till köparen, såsom onormalt – eller annat – brukande, eller att köparen inte följt monterings- eller skötselanvisningar.
31. Enligt Svenska institutet för standarder, SIS, är bostäder anpassade för olika antal personer beroende på bostadens kvadratmeteryta. Bostäder är normalt sett anpassade för en till sex personer. Om fler personer bor tillsammans i hushållet eller inredningen används i ett storhushåll är det naturligt att andra krav bör uppställas beträffande den tekniska kvaliteten, eftersom en ökad användning och därmed ett ökat slitage kan antas uppkomma.

32. De rekommendationer som lämnas i Kök- & Badguiden är *inte* avsedda för inköp av kök- eller badrumsinredning för storhushåll eller för lokaler där kommunal eller kommersiell verksamhet ska bedrivas; såsom exempelvis förskola, storkök, företagskök/pentryn, särskilda boende, vårdmiljöer och liknande verksamheter.

Undantag från branschrekommendationen beträffande annan verksamhet

33. När kök- och badrumsinredning ska brukas i näringsverksamhet, eller annars utöver det normala för bostäder, rekommenderas en förhöjd kvalitetsnivå eftersom inredningen används i en annan typ av verksamhet – dvs. för ett annat användningsområde – och ett större slitage uppkommer.

34. Avtalas om en förhöjd kvalitetsnivå, kommer denna högre nivå också att utgöra jämförelseunderlaget för vad som är normalt respektive onormalt brukande utifrån detta användningsområde. Den högre nivån ska då tåla det högre slitaget, eftersom det är det "normala brukandet" i dessa typer av verksamheter.

E. HUR FÅR MAN UPPHANDLARE OCH INKÖPARE ATT VÄLJA RÄTT PRODUKT OCH KVALITET?

35. Branschrekommendationen har karaktären av ett råd men är inte bindande. Kök- och Badrumsföretagen kan således rekommendera, men inte tvinga, en köpare att välja en högre kvalitetsnivå vid köp av inredning till ett projekt där ökad användning och slitage uppkommer, såsom i en förskola eller ett storhushåll.

36. Till undvikande av eventuell tvist rörande säljarens felansvar bör säljaren dock tydligt informera köparen om att den normala kvalitetsnivån inte rekommenderas för den aktuella verksamheten, på grund av förväntat högre slitage (än vid "normalt brukande" i bostäder) och därmed ökad risk för snabbare försämring. Detta bör ske skriftligen och dokumenteras.

F. ÄNDRAT ANVÄNDNING SOMRÅDE

37. Om en bostads användningsområde skulle ändras till exempelvis förskola eller annan verksamhet, blir det tänkta brukandet annorlunda. Kök- och badrumsföretagen rekommenderar då att luckor och lådfronter i kök- och badrumsinredningen ska ha en högre kvalitetsnivå. Om säljaren *under upphandlingsfasen* får kännedom om att användningsområdet ändrats, bör säljaren rekommendera köparen en annan teknisk kvalitet på inredningen. Vad köparen sedan beslutar är en annan sak och köparens ansvar. Till undvikande av tvist bör säljaren dock dokumentera att säljaren lämnat förslag på mer ändamålsenlig produkt (eller kvalitet), som köparen avböjt.

38. Om en bostads användningsområde skulle ändras *efter köpet*, innebär det att köparen använder produkterna för ett annat ändamål än vad som utgjort en förutsättning för köpet och avtalet. Säljaren kan då undgå garantiansvar genom att hänvisa till att produkterna använts för annat ändamål – annat användningsområde – och att försämringen i varan ("felet") därmed beror på onormalt brukande på köparens sida. Försämringen utgör i sådana fall inte ett fel.

G. KAN SÄLJAREN UNDGÅ ANSVAR FÖR FEL OM PRODUKTERNA (LUCKOR OCH LÅDFRONTEN) UPPFYLLER KRAVEN PÅ TEKNISK KVALITET ENLIGT BRANSCHREKOMMENDATIONEN?

Förhållanden på köparens sida

39. Om säljaren *gör sannolikt* att försämringen i produkternas egenskaper beror på förhållanden på köparens sida såsom olyckshändelse, vanvård, onormalt brukande eller något liknande förhållande, kan säljaren undgå ansvar för fel trots att säljaren lämnat garanti avseende varans beskaffenhet.

40. Att inredningen följer branschrekommendationen avseende kvalitet innebär däremot inte automatiskt ett skydd mot att undgå garantiansvar, men eftersom säljaren endast behöver göra sannolikt (lågt ställt beviskrav) att felet beror på köparen innebär detta en bevislättning för säljaren. Detta gäller även vid konsumentköp och när parterna avtalat om att ABM 07 ska utgöra avtalsinnehåll.

Särskilt om skötselansvisningar etc.

41. Säljaren undgår också ansvar om säljaren kan göra sannolikt att orsaken till den försämring som görs gällande såsom ett fel, beror på att köparen inte följt skötsel-, underhålls- eller serviceföreskrifter. Detta följer både av ABM 07 och av konsumentköplagen.

42. Skötselansvisningar etc. ska **tillhandahållas**. Säljaren har rätt att krävas att köparen följer dessa men anvisningarna får vid konsumentförhållanden inte vara oskäligen mot konsumenten. Det kan dock även av konsumenter krävas att t.ex. serviceåtgärder ska vidtas av någon på ett fackmässigt sätt. *(Justering enligt mail fr Madeleine = Det går bra att skriva tillhandahålla istället för bifogas. Det är viktigt att företagen har rutiner för att dokumentera vilka anvisningar som ligger digitalt vid vilka tidpunkter. Men det är företagsinterna rutiner och kanske inte något för guiden, som jag ser det.)*

2021-05-05

MADELEINE SIFVERT
ADVOKAT/PARTNER
WALTHON ADVOKATER